Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 51. posiedzeniu Senatu
w dniu 28 stycznia 2026 r.

Oświadczenie skierowane do minister rodziny, pracy i polityki społecznej Agnieszki Dziemianowicz-Bąk

Szanowna Pani Ministro!

12 grudnia 2025 r. opublikowano uzasadnienie projektu nowelizacji ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, przygotowanego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Projekt ten przewiduje wprowadzenie maksymalnego czasu uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej. Zgodnie z projektowanymi przepisami uczestnictwo w warsztatach ma zostać administracyjnie zakończone po 3 kompleksowych ocenach realizacji indywidualnego programu rehabilitacji, co w praktyce oznacza limit 6–9 lat. Po jego upływie osoba z niepełnosprawnością straci możliwość dalszego korzystania z warsztatów w wyniku automatycznej decyzji administracyjnej, niezależnej od stanu zdrowia, poziomu funkcjonowania czy realnych szans na zatrudnienie.

Projekt dotyczy tysięcy uczestników warsztatów terapii zajęciowej w całym kraju, dla których warsztaty są często jedyną stabilną formą rehabilitacji i codziennej aktywizacji. W zdecydowanej większości są to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, dla których rynek pracy pozostaje bardzo ograniczony lub w praktyce niedostępny. Projekt nie przewiduje jednocześnie żadnej gwarantowanej, systemowej alternatywy dla osób opuszczających warsztaty. Dla wielu z nich są one jedyną realną formą rehabilitacji i uczestnictwa w życiu społecznym. Ich administracyjne wyłączenie z systemu niesie za sobą realne ryzyko regresu funkcjonowania, izolacji społecznej oraz pogorszenia stanu psychicznego. W praktyce skutki tych rozwiązań zostaną przerzucone na jednostki samorządu terytorialnego oraz rodziny, bez zapewnienia im dodatkowych środków finansowych i narzędzi organizacyjnych. Może to doprowadzić do destabilizacji lokalnych systemów wsparcia oraz wzrostu kosztów pomocy społecznej i ochrony zdrowia.

W przestrzeni publicznej pojawiają się również informacje, że projektowane rozwiązania zostały oparte na analizach danych pochodzących z ograniczonej liczby województw. W przypadku reformy o charakterze ogólnokrajowym rodzi to poważne wątpliwości co do reprezentatywności przyjętych założeń.

W związku z tym zwracam się do pani ministry z następującymi pytaniami.

1. Jakie analizy i dane uzasadniają wprowadzenie sztywnego limitu czasu uczestnictwa w WTZ, niezależnie od indywidualnych potrzeb uczestników? Czy ministerstwo dysponuje analizą opartą na danych z całego kraju, uwzględniającą zróżnicowanie regionalne?
2. Jakie konkretne systemowe formy wsparcia przewidziano dla osób, które po upływie limitu czasu zostaną wyłączone z WTZ, nie mając realnych szans na podjęcie zatrudnienia?
3. Czy ministerstwo rozważa modyfikację projektu lub wstrzymanie prac legislacyjnych do czasu przeprowadzenia pogłębionych konsultacji z samorządami oraz środowiskiem osób z niepełnosprawnościami?

Chciałabym podkreślić, że wystąpienie to jest wyrazem zaniepokojenia projektowanymi zmianami, a jednocześnie odpowiedzią na liczne sygnały i obawy zgłaszane przez osoby z niepełnosprawnością, pracowników i kadrę zarządzającą w warsztatach terapii zajęciowej oraz przedstawicieli samorządów.

Ewa Monika Kaliszuk